

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä laiksi työllisyyskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta sekä lakialoitteesta laiksi työllisyyskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 21 päivänä lokakuuta 1986 lähettänyt sosiaalivaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 181.

Valiokunta on tässä yhteydessä päättänyt ottaa myös käsiteltäväksi eduskunnan 27 päivänä marraskuuta 1986 valiokuntaan lähettämän ed. Halosen ym. lakialoitteen n:o 152 laiksi työllisyyskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta.

Valiokunta on hankkinut edellä mainitusta esityksestä sivistysvaliokunnan lausunnon, joka on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina toimistopäällikkö Simo Laakso työvoimaministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Sakari Heikkilä sosiaali- ja terveysministeriöstä, nuorempi hallitussihteeri Ritva Liukko valtiovarainministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Erik Norbäck Opetusministeriöstä, osastopäällikkö Pertti Mentula Ammattikasvatushallituksesta, opetusasiainsihteeri Pirkko Karvonen Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Esko Toivonen Suomen Kunnallisliitosta, johtaja K. J. Brunström Finlands Svenska Kommunförbundista, varatuomari Hannu Rautainen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, työvoimapolitiittinen asiamies Martti Huttunen Liike-työnantajain Keskusliitosta, koulutustoimitsija Terttu Vántänen Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, tutkimuspäällikkö Matti Koivisto Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaalipoliittinen sihteeri Jukka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Kai Libäck Akavasta, osastopäällikkö Keijo Hyvönen Maataloustuottajain Keskusliitosta, ammattikoulusihteeri Raija Salo Yleisten Ammattikoulujen Liitosta ja toiminnanjohtaja Pekka Lampinen Ammatillisten Kurssikeskusten Liitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työllisyyskoulutuksesta annettua lakia muutettavaksi siten,

että työllisyyskoulutuksena voitaisiin tukea laissa säädetyn ammattikurssitoiminnan lisäksi opiskelua julkisen tarkastuksen alaisissa ammatillisissa oppilaitoksissa. Esitys liittyy valtion vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen ja on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1987 alusta.

Lakialoitteessa n:o 152 ehdotetaan, että ammatillisessa oppilaitoksessa tuetusta opiskelusta aiheutuvat kustannukset voitaisiin korvata muun työllisyyskoulutuksen tavoin valtion varoista, mikäli ne eivät tule muiden säännösten nojalla jo korvatuiksi. Siten valtion korvauksena suoritetaan kunnallisen tai yksityisen ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjälle ammatillisten oppilaitoksen rahoituksesta annetun lain (494/83) 15 ja 16 §:ssä tarkoitettua, oppilaan kotikunnalle kuuluvaa maksuosuutta tai korvausta vastaavat kustannukset. Valtion oppilaitoksen järjestämässä tuetussa opiskelussa oppilaan kotikunnalta ei peritä valtiolle sanotun lain 14 §:ssä tarkoitettua korvausta. Kustannukset tässä tarkoitettua rahoituksen järjestämisestä olisivat vuodessa noin 1,5 miljoonaa markkaa.

Saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta ja lakialoitetta tarpeellisena.

Työttömien koulutustausta ja elämäntilanne edellyttävät työllisyyskoulutusta perusteellisempaa ja laaja-alaisempaa koulutusta. Valiokunta pitää hyvänä, että nyt kysymyksessä olevaan koulutukseen voidaan ohjata teollisuuden rakenneuutoksen lisäksi myös muun elinkeinoelämän rakennemuutoksen johdosta työttömäksi joutuvia henkilöitä. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että edelleenkin ensisijaisena on pidettävä nuorisosaateen koulutusta. Sen varmistamiseksi sosiaalivaliokunta edellyttää, että opintososiaalisia etuja kehitetään siten, että ne takaavat opiskelijalle riittävän perustoimeentuloturvan.

Ammatillisissa oppilaitoksissa annettavaan koulutukseen liittyy paljon sellaisia tekijöitä, joiden osuutta on vaikea tässä vaiheessa arvioida. Sen vuoksi uudistuksen toimeenpanoa on seurattava ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin ilmenneiden puutteiden korjaamiseksi.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esityksen ja lakialoitteen n:o 152 pohjalta hyväksyttäisiin seuraava lakiehdotus:

Laki

työllisyyskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyskoulutuksesta 16 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (31/76) 1 ja 11 §, 13 §:n 2, 3 ja 4 momentti ja 16 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 2, 3 ja 4 momentti ja 16 §:n 2 momentti 24 päivänä tammikuuta 1986 annetussa laissa (85/86), sekä
lisätään 12 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

1 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

5 a §

Valtion korvausta koskevia 5 §:n säännöksiä sovelletaan myös ammatillisessa oppilaitoksessa järjestetystä tuetusta opiskelusta aiheutuviin kustannuksiin kuitenkin siten, että valtion korvausena suoritetaan kunnallisen tai yksityisen ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjälle ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 15 ja 16 §:ssä tarkoitettut, oppilaan kotikun-

nalle kuuluvaa maksuosuutta tai korvausta vastaavat kustannukset. Valtion oppilaitoksen järjestämässä tuetussa opiskelussa oppilaan kotikunnalta ei peritä valtiolle sanotun lain 14 §:ssä tarkoitettua korvausta.

11, 12, 13 ja 16 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1986

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Halonen, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Ahonen, Ikonen, H. Kemppainen, Könkkölä, P. Leppä-

nen, Louvo, Moisander, Nordman, Paavilainen, Pesola, Rantanen, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen von Bell.

Vastalauseita

I

Mielestämme koulutukseen ei saa ohjata työttömiä heidän tahtonsa vastaisesti. Siksi olemme esittäneet pakkokoulutuksen poistamista työttömyysturvalaista.

Työllisyyskoulutuslain 12 §:n mukaan ammatikurssille voidaan osoittaa vain koulutukseen halukkaita ja vain sellaisille aloille, joilla on työvoimasta huomattavaa puutetta. Valiokunnan hyväksymässä 12 §:n uudessa 3 momentissa am-

matilliseen koulutukseen voidaan kuitenkin osoittaa työttömiä ilman edellä mainittuja ehtoja. Sen vuoksi uuteen 3 momenttiin tulisi lisätä viittaus voimassa olevan lain 1 momenttiin.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

työllisyyskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työllisyyskoulutuksesta 16 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (31/76) 1 ja 11 §, 13 §:n 2, 3 ja 4 momentti ja 16 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 13 §:n 2, 3 ja 4 momentti ja 16 §:n 2 momentti 24 päivänä tammikuuta 1986 annetussa laissa (85/86), sekä

lisätään 12 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 5 a § seuraavasti:

1, 5 a ja 11 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

12 §

— — — — —
Työvoimaviranomaiset voivat asetuksella säädettävien edellytyksin osoittaa *1 momentissa tarkoitettuja* henkilöitä myös muuhun julkisen tarkastuksen alaisissa ammatillisissa oppilaitoksissa

järjestettävään koulutukseen kuin ammattikurssille.

13 ja 16 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1986

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

II

Mielestäni valiokunnan olisi pitänyt tulkinnan selkiinnyttämiseksi mietinnön perusteluissa todeta, että työllisyyskoulutuslain mukaan opiskelijoiden toimeentuloa tulee tukea myös oppilaitosten

loma-aikana. Puutteellisuus korostuu erityisesti silloin, kun työllisyyskoulutusta annetaan yleisessä ammattikoulussa.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 1986

Kalle Könkkölä

EDUSKUNNAN
SIVISTYSVALIOKUNTA

Helsingissä

26 päivänä marraskuuta 1986

Lausunto n:o 2

Liite

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on 4 päivänä marraskuuta 1986 pyytänyt sivistysvaliokunnalta lausunnon hallituksen esityksestä n:o 181 laiksi työllisyyskoulutuslain muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina toimistopäällikkö Simo J. Laakso ja tarkastaja Raija Saastamoinen työvoimaministeriöstä, vanhempi hallitussihteeri Erkki Norbäck opetusministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Markku Kivelä valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Pertti Mentula ammattikasvatushallituksesta, sihteeri Timo Lähdesmäki aikuiskoulutusneuvostosta, ammattikoulusihteeri Raija Salo Yleisten Ammattikoulujen Liitosta, toiminnanjohtaja Pekka Lampinen Ammatillisten Kurssikeskusten Liitosta, puheenjohtaja Raimo Smätt ja sihteeri Jouko Paljakka Ammattikurssien Opettajien Liitosta sekä kouluasiain sihteeri Pentti Aho Ammattioppilaitosten opettajien liitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan työllisyyskoulutuksesta annetun lain muuttamista siten, että työllisyyskoulutuksena voitaisiin tukea ammattikurssitoiminnan lisäksi opiskelua julkisen tarkastuksen alaisissa ammatillisissa oppilaitoksissa. — Esitys liittyy vuoden 1987 tulo- ja menoarvioesitykseen. Lainmuutos on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1987 alusta.

Sivistysvaliokunta esittää lausuntonaan seuraavaa:

Valiokunta pitää hallituksen esityksen päätavoitetta, uuden koulutusväylän avaamista työttömille, hyvänä ja kannatettavana. Hallituksen esityksen tarkoitus lähentää ammattikoulutusta ja työllisyyskoulutusta toisiinsa on niin ikään kannatettava.

Asiaan perehdyttyään ja pyytämänsä lisäselvitykset saatuaan valiokunta kuitenkin toteaa, ettei työttömän kouluttaminen ammatillisessa oppilaitoksessa ole läheskään kaikille soveltuva ratkaisu, vaan ainoastaan erityisissä tapauksissa käytettävissä oleva vaihtoehto.

Valiokunnan käsityksen mukaan hallituksen esitystä ei ole riittävän huolella valmisteltu, mistä saattaa seurata käytännön vaikeuksia.

Työllisyyskoulutuksesta aiheutuvan rahoituksen järjestäminen. Hallituksen esityksestä puuttuu selvitys siitä, miten työllisyyskoulutuksesta aiheutuva rahoitus järjestetään. Valiokunnan saaman tiedon mukaan työvoimaministeriö on esittänyt sosiaalivaliokunnalle hallituksen esityksen täydentämistä uudella asiaa koskevalla pykälällä. Sivistysvaliokunta pitää välttämättömänä lakiehdotuksen täydentämistä näiltä osin. Periaatteena tulee olla, ettei kunnille aiheudu työllisyyskoulutuksesta kustannuksia.

Oppilaan valinta ja oppilaan ohjaus ammattioppilaitokseen. Hallituksen esityksessä ei ole selvitystä siitä, miten oppilaan valinta ja oppilaan ohjaus ammattioppilaitokseen hoidetaan. Valiokunnan saaman lisäselvityksen mukaan tarkoituksena on, että työllisyyskoulutuksessa olevaa oppilasta koskevat samat säännökset kuin muitakin oppilaitoksen oppilaita. Oppilaan tulee muun muassa selviytyä mahdollisista pääsykokeista. Oppilaan hakeutuminen ja osoittaminen kouluun tapahtuu yhteistyössä työvoimaviranomaisen ja oppilaan kesken.

Näiltä osin sivistysvaliokunta kiinnittää erityistä huomiota siihen, että ammattioppilaitokseen ohjaamisessa ratkaisevana tulee olla koulutettavan oma tahto.

Pääsytutkinnon ja opiskelun alkamisen välillä on viisi kuukautta ja ammattioppilaitoksissa on pitkät kesätauot. Työttömän toimeentulon turvaamisesta ja oikeudesta tilapäistöiden tekoon näinä aikoina tarvitaan täydentävät ohjeet.

Opiskelu ammattioppilaitoksessa. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitys merkitsee käytännössä nuorten ja aikuisopiskelijoiden opiskelun yhdistämistä. Tämä saattaa aiheuttaa ongelmia sekä koululle että työllisyyskoulutuksessa olevalle aikuisopiskelijalle. Oppi-

laat ovat keskenään huomattavan eri-ikäisiä ja heidän perusvalmiutensa ja lähtökohtansa eroavat toisistaan. Mikäli opetusta ei voida aikuisopiskelijan kohdalla sopeuttaa hänen kokemuksiinsa perustuvaksi, on vaarana, että hänen motivaationsa heikkenee. Myös käytössä oleva kaksivaiheinen valinta saattaa vaarantaa opiskelun. Tämän vuoksi valiokunta pitää työttömän aikuisopiskelijan kannalta tärkeänä, että asianomaiset viranomaiset laativat täydentävät ohjeet ja määräykset, joilla opiskelulle luodaan käytännön edellytykset.

Opintososiaaliset edut. Sivistysvaliokunnan käsiteltävänä on parhaillaan hallituksen esitys n:o 161 laiksi opintotukilain muuttamisesta, jossa ehdotetaan aikuisopintorahan kokeilemistä vuosina 1987—90. Tämän ja nyt puheena olevan työllisyyskoulutuslain muutoksen hyväksyminen johtaa siihen, että maassamme on ainakin kolmenlaisia opintososiaalisia tukimuotoja. Valiokunta katsoo, että eri tukimuotoja pitää lähentää toisiinsa ja mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistaa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että valmisteilla on valtioneuvoston peri-

aatepäätös ammatillisen aikuiskoulutuksen rahoittamisesta ja on asetettu työryhmä selvittämään aikuisopiskelijoiden tukintojärjestelmää.

Näistä syistä valiokunta esittää, että työllisyyskoulutuslain muuttaminen niiltä osin kuin se koskee opiskelua ammatillisissa oppilaitoksissa hyväksyttäisiin vain väliaikaisesti 30 päivään kesäkuuta 1990 voimassa olevaksi kuitenkin niin, että opintonsa tuohon mennessä aloittaneet voisivat saattaa opiskelunsa loppuun. Saatavien kokemusten perusteella olisi näin mahdollista tarkastella asiaa kokonaisuutena ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin. Silloin on mahdollista ottaa mukaan myös yleissivistävän koulutuksen täydentäminen, koska riittävien perustietojen puuttuminen saattaa estää työttömän edelleen kouluttamisen.

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta esittää kunnioittavasti lausuntonaan,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin huomioon ottaen edellä tehty huomautukset.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Holvitie ja jäsenet von Bell, Eskelinen, Hirvelä, Isohookana-

Asunmaa, Jaakonsaari, Ronkainen, Roos, Tiuri, Tykkyläinen, Uosukainen ja Vihriälä.

Eriävä mielipide

Valiokunnan lausunnossa ei ole mielestäni kiinnitetty riittävästi huomiota ammattikurssikeskusten asemaan.

Katsonkin,

että sivistysvaliokunnan lausunnon kappaleen "Työllisyyskoulutuksesta aiheutuvan rahoituksen järjestäminen" vii-

meisen virkkeen olisi tullut kuulua seuraavasti:

"Periaatteena tulee olla, ettei kunnille aiheudu työllisyyskoulutuksesta kustannuksia ja että ammattikurssikeskustoimintaa voidaan edelleenkin kehittää ja laajentaa vakiintuneena työllisyyskoulutusmuotona."

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 1986

Inger Hirvelä

